

Motion till riksdagen

1986/87:Jo252

Karl Erik Olsson m. fl. (c)

Livsmedelspolitiken

Det finns ökat intresse för matens kvalitet. Det är viktigt att tillgodose detta och att stimulera till en ökad medvetenhet om kostens betydelse för hälsa, välfärd och livskvalitet. Måltiderna skall vara höjdpunkter i tillvaron. Maten och måltiden är en bra orsak att samlas i familjen och med vänner i gemenskap.

Matkvalitet – en fortbildningsfråga

Avgörande för bra kvalitet på maten är att människors kunskap om mat och matlagning är god. I det moderna samhällets utveckling har detta försumats. Följden är en utveckling mot snabbmat och halvfabrikat.

Möjligheten att på ett bra sätt tillaga mat i hemmen är bättre än någonsin med de modernt utrustade köken. Det gäller att öka den enskildes kunskaper att utnyttja dessa möjligheter att utveckla ett samhälle där bra råvaror står till förfogande till ett för familjeekonomin rimligt pris.

Konsumtionsutbildningen i skolan är grunden i den folkbildningsuppgift som här måste lösas. Centerpartiet har i skilda sammanhang hävdad denna utbildnings betydelse och ställning i skolan. Vår strävan att slå vakt om lanthushållsskolorna har samma bakgrund. Vi har också med positivt intresse noterat att studieförbunden ägnat ökat intresse för detta område. Enligt vår mening finns goda skäl till ett fortsatt utvecklingsarbete för konsumtionsutbildningen för att där igenom tillgodose en bättre matkvalitet. Detta bör ges regeringen till känna.

Bort från storkök

Bra mat i bra miljö måste bli en självklarhet för daghem, skolor och vårdinrättningar. Färdiglagad mat kan svårligen transporteras långa sträckor utan att smak och kvalitet försämras. För barn och ungdomar kan det innebära att dåliga matvanor och bristande matkultur tidigt grundläggs.

En målsättning bör vara att maten så långt möjligt tillagas i anslutning till där den skall ätas. Det bör också vara en strävan att använda färska råvaror, vilket innebär en inriktning mot den nära produktionen. Riksdagen bör för sin del ge uttryck för uppfattningen att skolor och vårdinrättningar bör söka sig bort från storkök och industriproducerad mat.

Dagens storskalighet och stora avstånd har kommit att innebära att livsmedlen konserveras, förpackas och distribueras på ett sådant sätt att det går ut över den ursprungliga kvaliteten. Livsmedelsdebatten speglar i hög utsträckning effekter av den koncentrerade samhällsutvecklingen.

Kvalitetskraven på råvarorna har hittills i hög grad inneburit att odlingen skall anpassas till livsmedelsindustrins krav. För att många livsmedel över huvud skall kunna användas när de når konsumenten har tillsatser och konserveringsmedel blivit en nödvändighet.

Centerpartiet vill utveckla ett småskaligt och decentraliserat samhälle. Det skulle skapa en ökad närhet mellan producent och konsument. Matens kvalitet blir då bättre och behovet av tillsatser och konserveringsmedel minskar. När matkvalitet blir det grundläggande för konsumentens val måste livsmedelsindustri, handel och distribution anpassa sig efter detta. En sådan anpassning ger också jordbruket nya möjligheter att fullgöra sin roll för bättre matkvalitet. Riksdagen bör ge regeringen till känna betydelsen av decentralisering och småskalighet för att upprätthålla en god matkvalitet.

Råvaror och priser

Jordbruks- och livsmedelspolitiken bör ha till syfte och mål att tillgodose berättigade konsumentintressen i samtliga led i livsmedelskedjan. Hög kvalitet på produkterna ger konsumenterna en säker tillgång till livsmedel av hög kvalitet till rimliga priser. De råvaror som kommer från det svenska jordbruket och trädgårdsnäringen, vare sig det är kött, mjölk, spannmål eller grönsaker är av högsta internationella klass, men kvaliteten har ändå ifrågasatts.

Odlingen ska inte behöva anpassa sig till den maskinella utrustningen i livsmedelsindustrin. Så är i dag fallet både när det gäller spannmålsodling och frukt- och grönsaksodling. Ett exempel på detta är kravet på hög proteinhalt i vete. Det är inte näringsmässiga överväganden som ligger bakom kravet utan det faktum att degen då bättre tål hårdhänt hantering i moderna bagerimaskiner. Konsumenterna erbjuds därmed ett bröd som visserligen är proteinrikt men som ur kost- och hälsosynpunkt borde ersättas av mer fiberrika bröd.

Det råder ett klart samband mellan uppfödningssätt, djurhälsa och slaktprodukternas kvalitet. Av avgörande betydelse är att slaktprodukterna håller hög kvalitet både i konsumtionsbefrämjande syfte och med hänsyn till folkhälsan. Centerpartiet har upprepade gånger motionerat i riksdagen om förbud mot antibiotika i djurfodret, vilket även blivit riksdagens beslut och ett samlat program för forskning kring livsmedelskvalitet. Enligt vår mening skall enbart sjuka djur medicineras eller behandlas med antibiotika.

Den storskaliga uppfödningen av djur skapar så stora olägenheter när det gäller främst djurhälsa, gödselproblem och miljöeffekter i omgivningen att en sådan driftsinriktning måste beläggas med restriktioner. Sådana kan vara arealanpassad animalieproduktion. Vi anser att nuvarande investeringsstopp bör avlösas av andra effektiva metoder att begränsa utvecklingen mot stor drift i djurhållningen. Det gäller både av ekonomiska skäl och för att säker-

ställa en bättre produktkvalitet. Regeringens politik har emellertid ytterligare främjat den storskaliga produktionen.

Livsmedelskommittén och regeringen förmådde inte presentera underlag för ett beslut om en samlad livsmedelspolitik. Frågor som kost och hälsa, livsmedels kvaliteten samt hanteringen i industri- och handelsleden berördes bara flyktigt i kommittébetänkandet och propositionen. Kommittén och regeringen har inte heller förmått anvisa några lösningar på lantbrukets problem.

Det är angeläget att den högre kvaliteten som konsumenten nu efterfrågar kan tillgodoses. Kvalitetshöjningen måste även få innebära högre priser på dessa varor.

Centerpartiets grundinställning är att skattebelastningen på mat bör sänkas. Vi motsätter oss därför förslag som innebär ökade matkostnader för konsumenterna genom slopade livsmedelssubventioner. Tekniskt sett har nuvarande system med livsmedelssubventioner fungerat smidigt, men riksdagsmajoriteten har mer och mer urholkat dess materiella innehåll.

Tjernobylyckans effekter på livsmedelsråvarorna

Livsmedelsråvaror är levande biologiskt material som kräver goda miljömässiga betingelser för att ge god kvalitet. Omfattning av miljöberoende visades tydligt i effekterna efter Tjernobylyckan.

I stora delar av landet försämrades råvarorna antingen direkt genom det radioaktiva nedfallet eller indirekt genom upptag från mark eller foder. Människor i stora områden fick hårdhänt lära sig leva med rädslan att livsmedlen kunde vara hälsovådliga.

Trots omfattande insatser från olika samhällsmyndigheter vet vi fortfarande inte helt säkert i vilken utsträckning känsliga individer och barn kommer att påverkas av den lägre livsmedelskvaliteten som mat med höga beque-reltal tveklöst ger.

Vi vet inte heller om lantbrukare och trädgårdsodlare riskfritt kan bruka jorden, så och skörda, kommande växtperiod. Däremot är det helt klart att vissa näringsgrenar, vars livsmedelsprodukter – t. ex. renköttet – förmodligen inte kommer att falla inom de gränser som samhället satt upp. Centerpartiet har i annan motion särskilt behandlat rennäringens problem.

Forskning

Livsmedelsforskningen har hittills främst inriktats mot kartläggningar som syftar till att möjliggöra ökad produktivitet och effektivitet i jordbruket och inom trädgårdsnäringen. Vanligen har undersökningarna också styrts av livsmedelsindustrins krav på hållbara råvaror.

Särskilt tydligt framstår detta vid studium av växtförädlingen. Där har kvalitetsaspekterna sett ur den enskilde konsumentens synvinkel prioriterats lågt medan industrins krav framhållits i betydligt större omfattning. Framöver är det rimligt att livsmedelsforskning inriktas mot konsumenternas krav och behov av kvalitet på livsmedel. I anslutning till den i budgetpropositionen

aviserade propositionen om forskning avser vi bevaka att insatser i denna riktning kan komma till stånd.

Mot. 1986/87
Jo252

I detta sammanhang kommer centerpartiet likaså att aktualisera kraven om en styrning av till statskassan influtna medel från handelsgödsel och bekämpningsmedelsavgifterna till forskning om områdena miljö, resurshushållning och kvalitet inom jordbruksområdet.

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om utvecklingen av konsumtionsutbildningen i vid mening för att tillgodose god matkvalitet,
2. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts beträffande storkök,
3. att riksdagen beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts om en decentraliserad samhällsstrukturens betydelse för att upprätthålla en god matkvalitet och folkhälsa,
4. att riksdagen beslutar hos regeringen begära förslag innebärande krav om att import skall förbjudas av livsmedel, vilka producerats på ett i Sverige förbjudet sätt,
[att riksdagen beslutar att hos regeringen begära en redovisning av konsekvenserna vid skilda tekniska alternativ att minska skattebelastningen på baslivsmedel.]

Stockholm den 27 januari 1987

Karl Erik Olsson (c)

Lennart Brunander (c)

Bertil Jonasson (c)

Kerstin Göthberg (c)

Karl-Anders Petersson (c)